

اگر دیدگاه‌های مرتبط به قانون طبیعت را در برداشت‌های چندگانه کلی‌های ذات‌گرایانه، تمایل‌گرایانه ذاتی و انتظام‌گرایی دسته‌بندی کنیم، به نظر می‌رسد آنچه از نوشته‌های داروین استنباط می‌شود، بیشتر منطبق بر دیدگاه‌های انتظام‌گرایانه باشد.

اصطلاحات همیشه برای اختصار لازم و ضروری اند. بنابراین دوباره یادآور می‌شوم که اگر چه اجتناب از تشخیص بخشی به طبیعت قدری سخت است، منظور من از طبیعت صرفاً نیروی فزاینده و محصول و نتیجه قوانین طبیعت است، و منظور من از قانون طبیعت نیز صرفاً توالی رویدادهایی است که ما انسان‌ها به آن‌ها قطعیت می‌دهیم. با مختصرآشنایی با این مسائل، این چنین اعتراضاتی فراموش می‌شوند.^{۳۱}

در عین حال، اگر دیدگاه‌های مرتبط به قانون طبیعت را در برداشت‌های چندگانه کلی‌های ذات‌گرایانه (ارمسترانگ)، تمایل‌گرایانه ذاتی (الکساندر برد) و انتظام‌گرایی (لویس-هیوم) دسته‌بندی کنیم، به نظر می‌رسد آنچه از نوشته‌های

داروین استنباط می‌شود، بیشتر منطبق بر دیدگاه‌های انتظام‌گرایانه باشد. این تفسیر با برداشت غالب ناعین‌گرایی از سازوکار تکاملی انتخاب طبیعی نیز سازگاری بیشتری دارد. از آن سو برداشت‌های الهیاتی از قانون طبیعت، آن را بیشتر مبتنی بر نظام ثبات‌گرایانه‌ای می‌داند که از رابطه علی ضروری پیروی می‌کند. بنابراین علاوه بر مواردی که مستقیماً به زیست‌شناسی تکاملی بازمی‌گردد، تفسیر قانون طبیعت نیز خط فاصل دیگری است که در تبیین‌های تکاملی، به خصوص با توجه به کتاب منشأگونه‌ها دیده می‌شود.

+ نکته پایانی

مجدداً به این نکته اشاره می‌کنم که هدف این نوشته صرفاً به بیان ناسازگاری‌های

تکامل داروینی و الهیات (خداباوری ادیان الهی) اختصاص داشت، به این امید که خوانندگان علاقه‌مند و نسل جوان اهل تحقیق، دست‌کم به سادگی از کنار این تعارضات فکری رد نشوند. اگر چه شخصاً معتقدم باورهای دینی بیشتر دینداران در معرض تهدید و آسیب ناشی از تفکر عقلانی، چه فعالیت‌های فلسفی و چه دستاوردهای علوم طبیعی و تجربی، قرار نمی‌گیرد؛ تأثیر تدریجی آن را هم نمی‌توان انکار کرد. برای دورشدن از هدف اصلی این مقاله و نزدیک شدن به گرایش آن دسته از خوانندگانی که به اشتباه، طرح چالش‌های فکری را مشابه اسناد محرمانه‌ای تلقی می‌کنند که فقط در نشست‌های خصوصی باید مطرح شود، به فهرست برخی راه‌حل‌های ارائه‌شده در پاسخ به چنین ناسازگاری‌هایی، اشاره کوتاهی می‌کنم با این توضیح که به نظر راقم این سطور، برخی

سوانته پیو

زیست‌شناس سوئدی و متخصص ژنتیک فرگشتی و مدیر مؤسسه انسان‌شناسی تکاملی ماکس پلانک. او در سال ۲۰۲۲ برای کشفیاتش در زمینه «ژنوم انسان تبار منقرض شده و فرگشت انسان» برنده جایزه نوبل فیزیولوژی یا پزشکی شد.

